

Міністерство охорони здоров'я України
Національний університет охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Рішення Вченої ради

Протокол від 16.06.2021 р. № 6

Заступник голови вченої ради

Др.-кор. НАМН України,

професор Юрій ВДОВИЧЕНКО

Система менеджменту якості освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ІСТОРИЧНІ, ПРАВОВІ ТА
ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ»

Галузь знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма: «Публічне управління та адміністрування»

Курс – 1

Семестр – 2-3

Лекції – 6

Практичні заняття – 4

Самостійна робота – 80

Індивідуальне завдання (2) – 3 семестр

Залік – 3 семестр

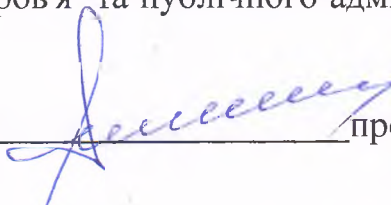
Усього (годин/кредитів ECTS) – 90/3

Робочу програму навчальної дисципліни «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи» розроблено на основі освітньо-професійної програми та робочого навчального плану підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили науково-педагогічні працівники кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування НУОЗ України імені П. Л. Шупика.

Відповідальна за розробку доктор наук з державного управління, професор Діденко Н.Г.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування" – управління охороною здоров'я та публічного адміністрування протокол № 6 від 31.03.2021 р.

Завідувач кафедри професор Михальчук В. М.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні Навчально-методичної комісії НУОЗ України імені П. Л. Шупика

протокол № 4 від 11.06.2021 р.

Голова навчально-методичної комісії
чл. кор. НАМН України професор

Вдовиченко Ю.П.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Заплановані результати	4
1.2. Програма навчальної дисципліни	7
2. Зміст навчальної дисципліни.....	8
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	8
2.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг	9
2.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг.....	10
2.4. Самостійна (індивідуальна) робота слухача, її зміст та обсяг.....	11
2.5. Індивідуальна залікова робота	11
2.6. Орієнтовні теми самостійної домашньої роботи.....	12
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни.....	14
3.1. Методи навчання.....	14
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна).....	14
4. Рейтингова система оцінювання набутих знань та вмінь.....	16

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі Національної рамки кваліфікацій України, «Положення про організацію освітнього процесу у НУОЗ України імені П. Л. Шупика», уведеного в дію наказом № 1271 від 12 березня 2021 р., «Положення про підготовку магістрів у Національному університеті охорони здоров'я України освіти імені П. Л. Шупика», уведеного в дію наказом № 1271 від 12 березня 2021 р., освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» та інших відповідних нормативних документів.

Пояснювальна записка

1.1. Заплановані результати.

Місце: навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з публічного управління та адміністрування і входить до циклу вибіркових дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Навчальна дисципліна може слугувати певним дороговказом до реалізації євроінтеграційного курсу України до повноправного членства в Європейському Союзі через розкриття особливостей інституційних, правових, організаційних та ціннісних основ побудови системи публічного врядування ЄС.

Метою вивчення дисципліни «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи» є набуття студентами знань про Європейський Союз як найбільш успішне і прогресивне міжнародне інтеграційне об'єднання держав та процеси, що в ньому відбуваються, а також про проблеми перспективи глобалізаційного розвитку світового співтовариства; сприяти формуванню у студентів професійних компетентностей щодо їхнього вміння самостійно аналізувати суть європейських інтеграційних процесів в межах світових глобалізаційних світогосподарських зв'язків та приймати виважені рішення, які сприятимуть подальшій інтеграції України в Європейський Союз і в світове співтовариство.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи» є:

– набуття теоретичних знань з проблем реалізації євроінтеграційного курсу України через ознайомлення із завданнями та особливостями правового та адміністративного регулювання європейського публічного врядування, розуміння сутності основних категорій і понять;

– сприяння розвитку професійної кваліфікації слухачів на підставі надання систематизованих знань щодо принципів формування європейської інтеграції, етапів утворення і розвитку Європейського Союзу,

обґрунтування актуальних інтеграційних процесів;

- набуття знань методики аналізу процесів європейської інтеграції та розуміння її значення для практики публічного управління;
- формування компетентностей щодо самостійного критичного аналізу інтеграційних процесів в рамках ЄС та оцінки їх впливу на входження України до ЄС;
- набуття навичок вільного користування первинними і додатковими джерелами інформації щодо аналізу європейського публічного врядування та політики європейської інтеграції;
- ознайомлення слухачів із зарубіжним досвідом щодо розвитку теорії і практики організації та функціонування публічного врядування країн ЄС;
- характеристика основних стандартів публічної служби у ЄС, країнах-членах ЄС;
- розвиток вміння прогнозувати наслідки запровадження стандартів ЄС в процесах публічного управління та вміння прогнозувати наслідки запровадження стандартів ЄС в процесах публічного управління в Україні;
- розуміння сутності формування організаційних засад інтеграційних процесів в ЄС;
- навчання аналізувати і систематизувати власний практичний досвід публічного службовця і надавати рекомендації щодо удосконалення заходів щодо євроінтеграційного курсу України.

*У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню слухачами професійними **компетентностями**:*

- знати концептуальні засади публічного врядування Європейського Союзу;
- вміти обґрунтовувати історичне підґрунтя формування ідеї європейської міждержавної інтеграції;
- оцінювати загальні тенденції публічної політики європейських країн та їх корисність для України;
- аналізувати історію розвитку інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни і передумови створення Європейських Співтовариств;
- демонструвати розуміння головних цілей євроінтеграційного курсу України та принципів формування управлінських рішень для їх досягнення;
- аналізувати і систематизувати набутий досвід з метою підготовки аналітичних довідок, звітів щодо євроінтеграційного курсу України;
- розробляти пропозиції до цільових перспективних програм та комплекси заходів, спрямованих на входження України до ЄС;
- визначати статус, основні характеристики та принципи поведінки державних службовців ЄС, країн-членів ЄС;

- аналізувати інституційну структуру ЄС згідно Лісабонського договору та особливості формування та функціонування європейського адміністративного простору;
- орієнтуватися в основних етапах утворення і розвитку Європейського Союзу;
- оволодівати науковою методологією та фактологічним матеріалом з курсу «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи»;
- визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичних, соціально-економічних знань, їх роль і функції в інтеграційних процесах;
- проводити дослідження в рамках інтеграційних процесів; аналізувати сутність європейської інтеграції;
- розрізняти інтеграційні процеси;
- аналізувати етапи входження України до ЄС.
- прогнозувати можливі соціальні наслідки управлінських рішень в сфері євроінтеграційного курсу України;
- передбачати результати реформування системи публічного врядування України відповідно до вимог ЄС;
- здійснювати порівняльний аналіз реформування систем державної служби в Україні та країнах ЄС;
- розробляти практичні рекомендації органам державного управління та місцевого самоврядування з проблематики формування та реалізації державної політики Європейської інтеграції України;
- забезпечувати представництво органу влади в різних інституціях громадянського суспільства шляхом поєднання офіційних повноважень і особистого авторитету в межах поданої компетенції.

Навчальна дисципліна «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи» базується на знанні таких дисциплін: : "Загальна теорія держави та конституційні основи публічної влади", "Публічне управління та адміністрування", "Україна в геополітичному просторі та системі міжнародної безпеки", "Організаційно-правові засади публічного управління".

1.2. Програма навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з 1 /одного/ навчального модуля та наступних тем:

Тема 1. Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС.

1. Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції.
2. Зародження європейських інтеграційних процесів.
3. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу.
4. Етапи розширення Європейського Союзу.
5. Лісабонський договір. Конституція для Європи.
6. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції.
7. Договір про Європейський Союз.
8. Політичні інституції Європейського Союзу.

Тема 2. Структура та функції основних європейських інституцій.

1. Європейські інституції та їх компетенції.
2. Європейська Рада. Європейська Комісія.
3. Європейський Парламент.
4. Рада Міністрів ЄС.
5. Спеціалізовані комітети ЄС.
6. Європейський Суд.
7. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі.
8. Основні види правових актів Європейського Союзу.

Тема 3. Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва.

1. Основні цінності та принципи функціонування Європейського Союзу.
2. Політика ЄС в різних сферах життєдіяльності: регіональна, соціальна, освітня, податкова, екологічна, економічна.
3. Зовнішня політики ЄС.
4. Політика ЄС щодо громадян.
5. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції..
6. Процедури та вимоги до країн-кандидатів розширення Європейського Союзу.
7. Україна на шляху європейської інтеграції.
8. Суть стратегії та пріоритети євроінтеграційної політики України.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

№ за п.	Назва теми (модулю)	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практич. заняття	СРС
1.1	Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС: Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції. Зародження європейських інтеграційних процесів. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу. Етапи розширення Європейського Союзу. Лісабонський договір. Конституція для Європи. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції. Договір про Європейський Союз. Політичні інституції Європейського Союзу.	26	2	1	23
1.2	Структура та функції основних європейських інституцій: Європейські інституції та їх компетенції. Європейська Рада. Європейська Комісія. Європейський Парламент. Рада Міністрів ЄС. Спеціалізовані комітети ЄС. Європейський Суд. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. Основні види правових актів Європейського Союзу.	26	2	1	23
1.3	Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва: Основні цінності та принципи функціонування Європейського Союзу. Політика ЄС в різних сферах життєдіяльності: регіональна, соціальна, освітня, податкова, екологічна, економічна. Зовнішня політика ЄС. Політика ЄС щодо громадян. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції. Процедури та вимоги до країн-кандидатів розширення Європейського Союзу. Україна на шляху європейської інтеграції. Суть стратегії та пріоритети євроінтеграційної політики України.	26	2	1	23
1.11	Індивідуальна залікова робота	8	-	-	8
1.12	Модульна контрольна робота №1	4	-	1	3
Усього за навчальною дисципліною		90	6	4	80

2.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг

№ за пор.	Назва теми (модулю)	Обсяг навчальних занять (год)	
		Лекції	СРС
1.1	<p>Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції. 2. Зародження європейських інтеграційних процесів. 3. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу. 4. Етапи розширення Європейського Союзу. 5. Лісабонський договір. Конституція для Європи. 6. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції. 7. Договір про Європейський Союз. 8. Політичні інституції Європейського Союзу. 	2	10
1.2	<p>Структура та функції основних європейських інституцій:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Європейські інституції та їх компетенції. 2. Європейська Рада. Європейська Комісія. 3. Європейський Парламент. 4. Рада Міністрів ЄС. 5. Спеціалізовані комітети ЄС. 6. Європейський Суд. 7. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. 8. Основні види правових актів Європейського Союзу. 	2	10
1.3	<p>Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва:</p> <p>Основні цінності та принципи функціонування Європейського Союзу.</p> <p>Політика ЄС в різних сферах життєдіяльності: регіональна, соціальна, освітня, податкова, екологічна, економічна.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Зовнішня політики ЄС. 4. Політика ЄС щодо громадян. 5. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції.. <p>Процедури та вимоги до країн-кандидатів розширення Європейського Союзу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Україна на шляху європейської інтеграції. <p>Суть стратегії та пріоритети євроінтеграційної політики України.</p>	2	10
Усього за навчальною дисципліною		6	30

2.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг

№ за пор.	Назва теми (модулю)	Обсяг навчальних занять (год)	
		Практич. заняття	СРС
1.1	<i>Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС:</i> 1. Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції. Зародження європейських інтеграційних процесів. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу. Етапи розширення Європейського Союзу. Лісабонський договір. Конституція для Європи. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції. Договір про Європейський Союз. Політичні інституції Європейського Союзу.	1	13
1.2	<i>Структура та функції основних європейських інституцій:</i> Європейські інституції та їх компетенції. Європейська Рада. Європейська Комісія. Європейський Парламент. Рада Міністрів ЄС. Спеціалізовані комітети ЄС. Європейський Суд. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. Основні види правових актів Європейського Союзу.	1	13
1.3	<i>Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва:</i> Основні цінності та принципи функціонування Європейського Союзу. Політика ЄС в різних сферах життєдіяльності: регіональна, соціальна, освітня, податкова, екологічна, економічна. Зовнішня політика ЄС. Політика ЄС щодо громадян. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції. Процедури та вимоги до країн- кандидатів розширення Європейського Союзу. Україна на шляху європейської інтеграції. Суть стратегії та пріоритети євроінтеграційної політики України.	1	13
	Усього за навчальною дисципліною	3	39

2.4. Самостійна (індивідуальна) робота слухача, її зміст та обсяг

№ за пор.	Зміст самостійної роботи слухача	Обсяг СРС (годин)
2 семестр		
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	30
2.	Підготовка до практичних занять	39
3.	Виконання індивідуальної залікової роботи	8
4.	Підготовка до заліку	3
Усього за навчальною дисципліною		80

2.5. Індивідуальна залікова робота

Індивідуальна залікова робота для проміжного контролю знань виконують слухачі магістратури спеціальності «Публічне управління та адміністрування» відповідно до навчального плану у другому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь слухачів при виконанні науково-дослідної роботи

Метою виконання індивідуальної роботи є закріплення і систематизація отриманих знань у процесі самостійної підготовки у міжсесійний період.

Слухач магістратури повинен:

- прослухати курс лекцій, вивчити теоретичний матеріал;
- ознайомитись з нормативно-правовою базою, науково-монографічною літературою, підручниками, посібниками, вивчити практику організації діяльності державних службовців в контексті реалізації соціальної та гуманітарної політик;
- виконати в міжсесійний період отримане індивідуальну залікову роботу, подати його у встановлений термін для перевірки і захистити у викладача на консультації.

Індивідуальна залікова робота для проміжного контролю знань містить теоретичні питання, які включають всі теми відповідно до розробленої програми дисципліни. Варіанти теоретичних завдань задаються викладачем.

Для висвітлення теоретичних завдань слухачі магістратури повинні використовувати законодавчі акти, науково-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, публікації статистики, аналітичну інформацію органів управління.

Індивідуальна залікова робота є складовою модулю №1 «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи». Час, потрібний для виконання індивідуальної роботи, складає 8 годин самостійної роботи. Виконання, оформлення та захист індивідуальної залікової роботи здійснюється слухачем відповідно до методичних рекомендацій.

2.6. Орієнтовні теми індивідуальної залікової роботи

1.1.1. Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції

1.1.2. Теорії європейської інтеграції. Конфедераційна концепція.
Федеральна концепція

1.1.3. Теорії європейської інтеграції. Конституційна концепція.
Функціональна теорія.

1.1.4. Зародження європейських інтеграційних процесів і їх часові віхи (організація Європейського Економічного Співробітництва; Рада Європи; Європейське об'єднання вугілля і сталі; Європейське економічне співробітництво; Європейське Співтовариство з атомної енергії; Єдине Європейське Співтовариство

1.1.5. Європейський Союз Структура Європейського Союзу. Етапи розширення Європейського Союзу.

1.1.6. Консолідована версія Договору про Європейський Союз. Загальні положення щодо демократичних принципів. Положення щодо установ. Положення щодо посиленої співпраці. Загальні положення щодо зовнішньої та безпекової політики. Загальні положення щодо зовнішніх дій союзу.

1.1.7. Суверенітет як поняття міжнародного права. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції. Самовладність. Всевладність.

1.1.8. Європейська інтеграція та наднаціональність співтовариств. «Європейська інтеграція».

1.1.9. Суть, форми і стадії економічної інтеграції. Економічна інтеграція. Етапи утворення економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Спільний ринок. Економічний союз. Економічний і валютний союз.

1.1.10. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу (організація Європейського Економічного Співробітництва; Договори Європейських Співтовариств та ін.)

1.1.11. Європейський валютний союз. Фази утворення Валютного Союзу.

1.1.12. Європейські інституції. Інституції Європейського Союзу.
Компетенції основних інституцій ЄС.

1.1.13. Джерела формування бюджету ЄС.

1.1.14. Адміністративний персонал інституцій Європейського Співтовариства.

1.1.15. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. Основні види правових актів Європейського Союзу.

1.1.16. Процедура спільного прийняття рішень в ЄС. Процес ухвалення рішень.

1.1.17. Переговорні процеси в Європейському Союзі. Ініціатива ухвалення рішення в рамках Спільноти.

1.1.18. Узгоджувальний комітет Європейського Союзу. Процедура співпраці. Принцип субсидіарності.

1.1.19. Бюджет Європейського Союзу. Принципи бюджетного планування. Бюджетна процедура. Структура бюджету.

1.1.20. Зовнішні відносини Європейського Союзу. Спільна зовнішня політика та політика безпеки.

1.1.21. Розширення Європейського Союзу. Етапи останніх розширень. Держави-кандидати та члени європейської асоціації вільної торгівлі.

1.1.22. Спільний внутрішній ринок ЄС. Вільний рух товарів. Вільний рух осіб. Вільний рух послуг. Свобода підприємницької діяльності. Транс'європейські мережі.

1.1.23. Політика ЄС, як засіб регулювання економічних, соціальних і духовних відносин у суспільстві. Промислова та підприємницька політика. Політика щодо досліджень і технологій. Енергетична політика.

1.1.24. Політика ЄС та внутрішня діяльність. Внутрішній ринок. Вільний рух товарів. Митний союз. Митне співробітництво. Заборона кількісних обмежень між державами-членами.

1.1.25. Громадянство ЄС та його атрибути. Шенгенська угода (1990 р.). Захист прав громадян. Спільна політика щодо захисту прав споживача. Захист економічних та правових інтересів

1.1.26. Політика ЄС щодо прикордонних перевірок, притулок та імміграції. Судове співробітництво в цивільних справах.

1.1.27. Економічний і валютний союз ЄС. Теоретичні основи. Процес творення. Членство у Європейському економічному та валютному союзі.

1.1.28. Політика ЄС у сфері торгівлі. Митний Союз (1968 р.). Спільний митний тариф (СМТ). Європейська Комісія. СОТ.

1.1.29. Україна на шляху європейської інтеграції. Законодавчі акти щодо створення підґрунтя до вступу України до ЄС. Постанова Верховної Ради УРСР від 25 грудня 1990 р. «Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх зносин».

1.1.30. Основні напрями інтеграційного процесу. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, забезпечення прав людини.

1.1.31. Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС. Інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки.

1.1.32. Співробітництво ЄС з третіми країнами та гуманітарна допомога.

1.1.33. Відносини Європейського Союзу з міжнародними організаціями і третіми країнами та місії Союзу.

1.1.34. Формування договірно-правових і політичних засад співробітництва України і ЄС. Угоди про партнерство і співробітництво.

1.1.35. Рада з питань співробітництва між Україною і ЄС. Комітет з питань співробітництва між Україною і ЄС. Комітет з парламентського співробітництва.

1.1.36. Спрямованість та зміст Угоди про Асоціацію України з країнами Європейського Союзу.

1.1.37. Будь-які інші теми, самостійно запропоновані слухачем та безпосередньо пов'язані з історичними, правовими та інституційними основами Європейського Союзу та євроінтеграційним курсом української держави.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Методами навчання дисципліни «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи» є способи спільної діяльності й спілкування викладача і слухачів. Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як практичних, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання:

- словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог);
- наочні (демонстрація, ілюстрація);
- практичні (рішення задач, ділові ігри).

Також для активізації навчально-пізнавальної діяльності слухачів під час вивчення даної навчальної дисципліни використовуються такі навчальні технології як робота в малих групах, кейси, семінар-дискусія тощо.

3.2. Рекомендована література Базова література

3.2.1 Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: Моногр.- К.: К.І.С., 2006.- 398 с..

3.2.2 Європейська інтеграція України: посібник для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / Уклад. М. І. Лахижа. – Полтава, 2018. – 74 с.

3.2.3 Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2016. – 288 с.

3.2.4 Сміт К.Е. Європейський Союз: творення зовнішньої політики на прикладі Східної Європи / Пер.з англ. С.І.Фатія/. – Харків: Тарбут Лаам, 2006. –308с.

3.2.5 Радченко О., Колісниченко Н. Публічна служба Європейського Союзу: навчальний посібник. – Луганськ, ЛНУ, 2012.

3.2.6 Основи європейської та євроатлантичної інтеграції України: Навчальний посібник /В. В. Говоруха, В. Г. Бульба, Ю. П. Сурмін, О. В. Радченко та ін.; За заг. ред. академіка НАН України, д.т.н. В. П. Горбуліна – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. – 416 с.

3.2.7 Прокопенко Л.Л. вступ до європейської інтеграції: навч.посіб. /за заг.ред. М.Бойцуна, Я.Мудрого. О.Рудіка. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 148 с.

3.2.8 Мальська М.П. Основи європейської інтеграції [текст] підручник. / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. - 320 с.

3.2.9 Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. – Харків: Торнадо, 2001. – 340 с.

Допоміжна література

- 3.2.10 Радченко О. Публічна служба Європейського Союзу. Програма та методичні рекомендації для слухачів за спеціальністю „Державне управління”/Укладач О. В. Радченко. – Луганськ, ЛНУ, 2012. – 40 с.
- 3.2.11 Озірська С.М., Полянський Ю.Д. Система державної служби європейських країн: Велика Британія, Російська Федерація, Україна, Французька Республіка: Науково-аналітичне дослідження. – К.: Вид-во УАДУ при Президентові України, 1999. – 168 с.
- 3.2.12 Ніщський договір та розширення ЄС / М-во юстиції України. Центр порівнял. Права; За наук. ред.. С. Шевчука. – К.: Логос, 2001.- 196 с.
- 3.2.13 Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2015. – 628.
- 3.2.14 Європейський Союз та Україна: монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова. – К., 2012. – 192 с.
- 3.2.15 Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В. Копійка, Т. Шинкаренко. – К.: Знання, 2009. 342 с.
- 3.2.16 Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: монографія, І.В. Яковюк, Т.Н.Анакіна, О.Я. Трагнюк, Т.В. Комарова; за ред.І.В. Яковюка.- К.: Право України, 2012.- 208 с.
- 3.2.17 Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України. 2-ге вид. Навч. посібник рекомендований МОНУ. – К.: «Центр учбової літератури», 2010. – 172 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті:

- 3.2.18 Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-р>.
- 3.2.19 Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
- 3.2.20 УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
- 3.2.21 Представництво Європейського Союзу в Україні. URL : http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.ht
- 3.2.22 Представництво Європейської Комісії в Україні. URL : <http://www.ukraine.eu.mfa.gov.ua/eu/ua>
- 3.2.23 Центр Європейських політичних досліджень, Брюссель. URL : <http://www.ceps.be>
- 3.2.24 Європейський простір. URL : <https://euprostitir.org.ua/>
- 3.2.25 Офіційний ресурс, присвячений ЄС. URL : <http://www.europa.eu.int>
- 3.2.26 Представництво України при Європейському Союзі. URL : <https://www.ukraine.eu.mfa.gov.ua/eu/ua>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів

Оцінювання окремих видів виконаної слухачем навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1

1 семестр		Мах кількість балів
Модуль №1		
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
Виконання та захист індивідуальної залікової роботи	20	
Участь в роботі під час практичних занять (відповіді на питання, участь в обговоренні, експрес-опитування (з урахуванням виконання завдань, отриманих під час настановної сесії) (10 балів*2)	20	
Виконання тестового завдань до практичного заняття	20	
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 слухач має набрати не менше 36 балів</i>		
Виконання модульного тесту	28	
Усього за модулем №1	88	
Семестровий залік	12	
Усього за дисципліною	100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються слухачу, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 Відповідність рейтингових оцінок за окремі види навчальної роботи в балах оцінкам за національною шкалою

Рейтингова оцінка в балах				Оцінка за національною шкалою
Виконання та захист індивідуальної залікової роботи	Участь в роботі під час практичних занять	Виконання тестового завдань до практичного заняття	Виконання модульної роботи	
18-20	9-10	18-20	26-28	Відмінно
15-17	8	15-17	21-25	Добре
12-14	6-7	12-14	17-20	Задовільно
менше 12	менше 6	менше 12	менше 17	Незадовільно

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих слухачем за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума поточної та контрольної модульних рейтингових оцінок становить підсумкову модульну рейтингову оцінку (табл.4.3), яка в балах та за національною шкалою заноситься до відомості модульного контролю.

Відповідність підсумкових модульних рейтингових оцінок в балах оцінкам за національною шкалою

Модуль №1	Оцінка за національною шкалою
79 - 88	Відмінно
66 - 78	Добре
53 - 65	Задовільно
Менше 53	Незадовільно

4.5. Підсумкова модульна рейтингова оцінка у балах становить підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінку за національною шкалою (табл. 4.4).

Таблиця 4.4
Відповідність підсумкової семестрової модульноїрейтингової оцінки в балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
79 - 88	Відмінно
66 - 78	Добре
53 - 65	Задовільно
менше 53	Незадовільно

Таблиця 4.5
Відповідність залікової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
12	Відмінно
10	Добре
8	Задовільно
-	-

4.6. Сума підсумкової семестрової модульної та залікової (табл. 4.5) рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 4.6).

Таблиця 4.6 Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89		B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)

67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

4.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки слухача.

4.8. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до залікової книжки та навчальної картки слухача, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.9. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

**АРКУШ
ОЗНАЙОМЛЕННЯ
ЗДОКУМЕНТОМ**

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				